

TARJÁN G. GÁBOR

FANTÁZIA ÉS VALÓSÁG – A MAGYAR FILMMŰVÉSZET RENDŐRÁBRÁZOLÁSA ÉS A BIZTONSÁG

A 2015-ös Jó Állam Jelentés egyik fontos eleme a Biztonság és a bizalom. *„Ezen belül a közbiztonság és a katasztrófavédelem dimenziói között megjelenő öt mutató (a lakosság biztonságérzete közterületen, a lakóköznyezetében; lakossági bizalom a rendőrség iránt; regisztrált szándékos emberölések és szándékos testi sértések, valamint rablások száma; ezer lakosra jutó, éves, közrendre, polgári védelemre, tűz- és katasztrófavédelemre fordított kormányzati kiadások; valamint a bűnüldözés személyi erőforrásai) jól jelzik a rendészeti jelentéshez kapcsolódó közös gondolkodás fontosságát.”*¹

A társadalom tagjai közvetlen és közvetett módon informálódnak, szereznek tapasztalatot arról, hogy a biztonsággal összefüggő igényüket a rendészeti szervek milyen módszerekkel és eszközökkel elégítik ki. A közvetett tapasztalatszerzésben, véleményformálásban - ezáltal a befolyásolásban – fontos szerepet játszanak a művészi alkotások, ezen belül a filmek. Meggyőződésem, hogy a bűnfilmek – többek között – abban is befolyást gyakorolnak a nézőkre, hogy értékeljék a látottak alapján a biztonságot, illetve hogy rendőreink hogyan járulnak hozzá ennek megteremtéséhez, biztosításához.

Biztonság és biztonság értelmezése között különbség van Európában is: *„a rendőrség szervezete és működtetése a modern polgári államokban a társadalomhoz történő kötődésen alapult. Ez ma már inkább az angolszász országokat jellemzi, a kontinentális rendszerekben – így nálunk is – a biztonság védelme a közigazgatás része.”*² Napjaink bűvös varázskifejezése a „probléma orientált rendőrség”, amely a hagyományos biztonsági és a modern közösségi – civil szervezetekre és polgárookra támaszkodó – rendőrség jó értelemben vett „elegye”. A biztonság védelme nálunk is a közigazgatás része.

Az elmúlt évtizedben a filmkultúra is nagy változásokon ment keresztül. *„A digitális platformok és streaming szolgáltatások forradalma teljesen átalakította a mozgóképes tartalmak készítését, terjesztését és fogyasztását.”*³ A technikai fejlődés (pl. CGI) pedig korábban elképzelhetetlen látványvilágot képes elénk varázsolni. A bűnfilm kifejezést a bűnregény kifejezésből interpretáltam, amelyet Bán Zoltán András alkotott meg és azóta többen is átvettek, használnak. A bűnfilm nem egyenlő a bűnügyi filmmel, azaz a krimivel, ahogy a bűnregény sem. Erre klasszikus példaként a Bűn és bűnhődést szokták említeni. Magyar filmek esetében viszonylag könnyű dolgunk van, hogy mit tekintünk bűnfilmnek; ezt a körülöttünk levő világra történő reflektálás minősége határozza meg, azaz a társadalmi reflexió. Meghatározó eleme a bűnfilmnek a társadalmi jelenségek ábrázolásán, az egyéni felelősség bemutatásán kívül, hogy megjelenik a történelmi felelősség kérdése is.

¹ Sallai János – Tihanyi Miklós – Vári Vince – Mátyás Szabolcs: A „jó rendészet” közpolitikai kapcsolódási lehetőségei Forrás: http://real.mtak.hu/128794/1/2016_-_evi-31_-_szam-a-__jo-rendeszet-kozpoltikai-kapcsolodasi-lehetosegei.original.pdf. 2. o. (Letöltés ideje: 2023. 05. 22.)

² Korinek László: A megnyugtató rendőrségről. Vö. http://acta.bibl.u-szeged.hu/54003/1/juridpol_081_575-582.pdf (Letöltés ideje: 2023.05.22.)

³ Vö. <https://metropolis.org.hu/bevezeto-a-kortars-bunugyi-sorozatok-osszeallitashoz> (Letöltés ideje: 2023.05.22.)

Közvetve és/vagy közvetlenül; korábban a második világháborús szerepvállalásra koncentrálnak, napjainkban a terrorizmus elleni küzdelemre az előzményekkel együtt. És ha végül létrejön a béke borítékolható, hogy a térségünkben zajló háború sem marad kiaknázatlanul. Ezáltal a bűnfilmek belefolyhatnak az emékezetpolitika alakításába s így aktuálpolitikai vitákat is generálnak.

A bűnfilmek kategóriáján belül megkülönböztetett helyet foglalnak el a Nordic noir/Scandinavian noir csoportba tartozó filmek. Több elismert író mellett „*Stieg Larsson (A tetovált lány) és Jo Nesbø (Hóember) tekinthetők a skandináv bűnfilmek legismertebb képviselőinek, ami az utóbbi években a nyomozáshoz társuló súlyos lelki traumák, a nyomozó miliő és a maró társadalomkritika miatt vált nemzetközi szinten is népszerűvé.*”⁴ *A nordic noir „annak a transznacionális, globalizált kultúratermelési időszaknak a terméke, melyben a nemzetközi terjesztésű igényes tartalom a kulturális hibridizáció, a lokalizált és domesztikált globalitás tendenciái szerint szerveződik.”*⁵ Már korábban – még a rendszerváltás előtt – el kellett volna érni, hogy „*a diktatórikus államhatalom meghosszabbított gumibotja helyett a rendőrből mára professzionális, megbízható, az ügyekben gyorsan és hatékonyan eljáró hatósági személyt látunk. Am a rendőrségről alkotott képet ehelyett leginkább az elhanyagolható tekintély, a megszűnt presztízs, az alacsony anyagi és társadalmi megbecsülés, valamint a gyakori korrupció és gyenge eredményesség jellemzi.*”⁶

A magyar bűnregény klasszikusának tekinthető Szentesi Rudolf (Kiss József) Budapesti rejtelmek (1873) című 1200 oldalas műve „nemcsak terjedelmében, hanem korfestésében, társadalomábrázolásában is monumentális. Nyilván nem szabad tényirodalomként olvasni, mindenesetre leírásai, helyszínei azért forrásértékűek, mert a szerző betegen is a város lebujaít járta, és maga gyűjtötte az anyagot „...*Elődeivel ellentétben Kiss bűnelkövetői már nem csak a társadalom legalacsonyabb rétegeiből kerülnek ki, hanem a legmagasabbakból is. Senki sem ártatlan: nem elég, hogy a főurak nem, de még a papok sem.*”⁷ Svéd, francia és más európai, illetve amerikai társaihoz hasonlóan a magyar bűnfilmek is tükrözik a rendészeti gyakorlatban alkalmazott eszközöket és módszereket – ha nem is mindig pontosan -, a rendőri kompetenciát és gyakran magának a szervezetnek a működését. A kritikai realizmus is sajátosságuk.

Az Erdőss Pál által rendezett Gyilkos kedv című film (1996) felvezető szövegében is utalás történik arra, hogy nem egy szimpla bűnügyi filmről – két dél-európai kamionos elrabol egy diáklányt – van szó „*Az apa előtt a keresés során feltárul egy erkölcsében és társadalmi tartásában megroppant, értékvesztett ország tragédiája...*”⁸ A filmbéli exrendőr „arról beszél, hogy a „doboznak”, a televízióknak milyen óriási hatalma van az emberekre, hogy nem szabad feladni a reményt, hogy nem történnének ilyen tragédiák, ha nem lenne ez a fene nagy szabadság, meg ide-oda mászkálás. A Gyilkos kedv világában neki van igaza,

⁴ Rác Viktória: X – A rendszerből törölve. Vö. <https://hu.ign.com/x/43376/review/kritika-x-a-rendszerbol-torolva> (Letöltés ideje: 2023.05.22.)

⁵ Kálai Sándor – Keszeg Anna: A nordic noir. Műfajosság és márkaérték – Egy transzmediális kulturális jelenség fogalmi rétegei. Metropolis 2020/2. 26-37. o.

⁶ https://magyararancs.hu/belpol/rendorjaror_testkozelbol_szolgalmi_uton-60678 (Letöltés ideje: 2023.05.22.)

⁷ Varga Bálint: Nyomozás az első magyar krimi után. Vö. <https://magyarkrimiszemle.hu/2021/04/09/nyomozas-az-első-magyar-krimi-utan/> (Letöltés ideje: 2023.04.06.)

⁸ Gyilkos kedv. <https://port.hu/adatlap/film/tv/gyilkos-kedv-gyilkos-kedv/movie-919> (Letöltés ideje: 2023.05.15.)

neki, aki a tíz vagy húsz évvel ezelőtti rendet és nyugalmat sírja vissza.⁹ „*Nem véletlenül hangzik el a filmben: Miért nincs fegyvered? A mai világban csak magadra számíthatsz!*”

A magyar alkotások közül kiemelem a (nem kellően méltányolt) *Vesztettek* című filmet. A 2015-ben bemutatott Goda Krisztina által rendezett mű elsősorban a reklám hiánya miatt nem kapott megfelelő elismerést, ismertséget. A film a képzeletbeli Tarnádon játszódik, amit forgatási helyszíneként a hasonló miliót sugárzó Kazincbarcika helyettesít. A fiatalok nagy része jövő kép nélkül hanyódik, kisebb és nagyobb lopásokat követnek el magyarok és cigányok egyaránt, buliznak és kábítószerznek. A hasonló életvitel és felfogás ellenére egymástól nagyrészt elkülönülve, etnikai csoportjaikat is ellenségnek tekintik, az idősebb, szervezettebb bűnözői körök a példakép. Az új rendőrkapitány, Ács János nagy tervekkel érkezik a városba, célja, hogy megtisztítsa a várost a bűnözéstől, amit összeköt politikai ambíciójával, a polgármesterség megszerzésével. Ez utóbbi cél érdekében bázist épít ki magának, a magyarnak titulált nem-cigány fiatalokból szervez egyesületként működő önkéntes rendvédelmi alakulatot, hivatalosan Védegyletet. Ők a „Vesztettek”. A valóságban a törvényes kereteket túllépő szervezet fő ellenségének a „telepieket” tekinti, azaz a lakótelepen élő cigányokat tekinti. A szervezet az állam felől a polgárok felé megnyilvánuló törvényesség fenntartásának szellemi és fizikai megtestesítője. A rendőrség, mint objektum elhanyagolt, az állomány kapacitása kicsi, nem tudja megfelelően ellátni a feladatát, ezért is van többek között, hogy az új parancsnok egy új rendvédelmi szerv felállítását szorgalmazza, mely végül majd az ő hatalmi törekvéseinek bástyája is lesz. A fiatalokat a rendőrkapitány és néhány „szponzor” manipulálja, elhitetik velük, hogy a város az övék és ezért nekik kell rendet tartani, tehát a bűnözés visszaszorítása alapfeladat. Ahol napjainkban ilyen és ehhez hasonló szervezetek alakulnak, de és nem a polgárország keretein belül, ott a motiváció a rasszizmus és a nacionalizmus. Az ilyen településeken általában nagyszámú roma kisebbség él, akiknek nagy része nem az európai kultúrának megfelelően éli az életét.

A *Vesztettek* irodalmi alapját ugyanaz a Czető Bernát írta, aki a néhány évvel korábban bemutatott (2000) *Roszfűkét* is, amelyben ugyancsak érvényesül a társadalmi és politikai tapasztalat, amely szerint hatalom és erőszak nem választható külön. De milyen erőszakról beszélünk? A képzeletbeli szacsi javítóintézet új igazgatója az intézeti gyerekekből polgárvédelmi szervezet (Fekete Sereg) szervez a rendőrséggel együttműködve. A mottó ebben az esetben is a klasszikus: „Amíg nincs feljelentés a rendőrségen, addig nem is történt semmi”. A hatalommánia itt is halálhoz, gyilkossághoz vezet és az emberölést a bandavezérre kenik. A *Vesztettek* esetében a könyv és a film bemutatja a város vezetésében és a médiában összefonódó érdekkapcsolatokat, ezzel együtt a gazdasági élet szereplőinek gyakran a törvényes és törvénytelen határán mozgó – de a társadalom által tolerált - tevékenységét. A biztonság védelme érdekében – és ez a mondanivaló lényege – a rend és a szabadság hamar összeütközésbe kerülnek, ami - ahogy haladunk előre, úgy fokozódik. Ki a bűnös, miért tekintjük annak az illetőt, és meddig tart a rendcsinálás? – inspirálja a nézőt a film. A rendőrkapitány indul a polgármester választáson, amit meg is nyer. Erőszak központú kampányában támogatják a helyi vállalkozók és a helyi média is. A kialakuló és a rendőrkapitány által irányított, az ő céljait is szolgáló diktatúra ellen végül fellázadó, korábbi egyesületvezető Madaras Józsefet társai ölik meg a rendőrkapitány közvetett parancsára. A rendező tipikus amerikai mintát követ: „*feldob konkrét politikai-társadalmi problémákat, azonban a társadalomkritikus hangnemet*

⁹ Nádori Péter: Idegen Lucifer. Kritika. Forrás: https://filmvilag.hu/cikk.php?cikk_id=1529&ertekeles=2 (Letöltés ideje: 2023.05.15.)

személyes, érzelmi indíttatású történetzással gyengíti, finomítja, sőt ártalmatlanítja.”¹⁰ A városban van ugyan polgárőrség – őket nem látjuk, csak szóba kerülnek –, de ők nem léphetnek fel erőszakosabban. (Nem véletlenül tekintik a legtöbb helyen rendezvényt biztosítónak őket. Megújulásra szoruló szervezet ez is, ami azonban nem témája előadásomnak.) A film azt sugallja, hogy bizonyos helyeken és bizonyos esetekben a jogszabályok betartásával nem lehet a biztonságot fenntartani, biztosítani. Mivel a társadalom – még egy kisebb szeletét sem - nem lehet általánosságban hibáztatni és mint megfoghatatlant nem lehet felelősségre vonni. Tehát elsősorban a jogszabály alkotó politika és politikusok a hibásak elsősorban. Nem szabad szem elől téveszteni, hogy a rendőrség és a polgárőrség a végrehajtó hatalom részei, ők úgy gondolják, hogy parancsot teljesítenek.

Az Erdőss Pál által rendezett Gyilkos kedv című film (1996) felvezető szövegében is utalás történik arra, hogy nem egy szimpla bűnügyi filmről – két dél-európai kamionos elrabol egy diáklányt - van szó „Az apa előtt a keresés során feltárul egy erkölcsi és társadalmi tartásában megroppant, értékvesztett ország tragédiája...”¹¹ A filmbeli exrendőr „arról beszél, hogy a „doboznak”, a televízióknak milyen óriási hatalma van az emberekre, hogy nem szabad feladni a reményt, hogy nem történnének ilyen tragédiák, ha nem lenne ez a fene nagy szabadság, meg ide-oda mászkálás. A Gyilkos kedv világában neki van igaza, neki, aki a tíz vagy húsz évvel ezelőtti rendet és nyugalmat sírja vissza. „¹² Nem véletlenül hangzik el a filmben: „Miért nincs fegyvered?. A mai világban csak magadra számíthatsz!”

Ujj Mészáros Károly A rendszerből törölve című 2018-as filmjét általában thrillerként sorolják be, de skandináv krimiként, azaz bűnfilmként is aposztrofálják. Mint egy dicsérő kritika kiemeli ez a film is törekszik arra, hogy „a társadalmat emésztő fekélyeket” bűnügyi zsánerben örökítse meg. A filmben „az elmúlt 30 év kibeszéltetlen traumái, a nagypolitika hallgatóságos beleegyezésével, vagy épp aktív közreműködésével zajló korrupció, és a cselekvésképtelenségbe belenyugvó polgárok szerepe, felelőssége is felmerülhet”.¹³ A nem igazi, hanem párhuzamos magyar valóságban játszódó film nyomozó főhőse Éva férje halála óta pánikbetegséggel küzd. Hiába öngyilkosságokra – pontosabban annak feltüntetett - specializálódott kiváló nyomozó, csak egy irodába elzárva, fényképek alapján képes csak kivizsgálni az ügyeket, és még akkor is elgáncsolják, ha észrevesz valami gyanúsat - például, hogy néhány öngyilkossági eset nem feltétlenül az, aminek látszik. A filmbeli bűntényben elég fontos szerepet kap a rendszerváltás időszaka és az azóta eltelt évtizedek és a fiktív Magyarországon közeledő választás is, mégsem derül ki több a jelenünkről annál, hogy igen, létezik korrupció, és állami szinten is bőséggel találunk bűnözőket. A Budapesti Rendőr-főkapitányságon nemcsak azért próbálják eltussolni Éva megfigyeléseit, mert túlságosan labilisnak ítélik meg a személyét, hanem mert a választások előtt álló Budapesten a folyamatos tüntetéseknek köszönhetően az anarchia kezd úrrá lenni. A vidékről érkező nyomozót, Pétert meggyőzi Éva érvelése, és ráveszi a nőt, hogy jöjjön el vele helyszínelni a legújabb öngyilkossági ügyhöz. A nyomozók egy sorozatgyilkos keze nyomát véli felfedezni a látszólagos önkezűség mögött, és az is hamar kiderül, hogy nem véletlenszerűen kiválasztott áldozatokról van szó. Évának a „holttestekhez nincsen gyomra,

Benke Attila: Intézményes önbíráskodás. Vö. <https://www.prae.hu/article/8787-intezmenyes-onbiraskodas/> (Letöltés ideje: 2023.05.22.)

¹¹ Gyilkos kedv. <https://port.hu/adatlap/film/tv/gyilkos-kedv-gyilkos-kedv/movie-919> (Letöltés ideje: 2023.05.15.)

¹² Nádori Péter: Idegen Lucifer. Kritika. https://filmvilag.hu/cikk.php?cikk_id=1529&ertekeles=2 (Letöltés ideje: 2023.05.15.)

¹³ Soós Tamás: Csudapestnek befellegzett. X – A rendszerből törölve. Vö. <https://revizoronline.com/hu/cikk/7558/x-a-rendszerbol-torolve> (Letöltés ideje: 2023.05.15.)

a gyilkossági helyszíneken erőt vesz rajta a pánik és a szemét alig bírja kinyitni, amikor pedig arra kerül a sor, hogy pisztolyával sakkban kellene tartani a gyanúsított személyt, lefagy, kudarcot vall, mozdulni alig bír. Nehéz feladatra vállalkozott ezzel a film, hiszen nem szoktunk hozzá ahhoz, hogy egy javarészt cselekvőképtelen figurával kell azonosulnunk, hozzászoktunk ahhoz, hogy ha a megoldandó gyilkosságok után nyomozó detektív problémás is, ezeket a problémákat gyorsan áthidalja és gyors megoldást talál a rejtélyekre.”¹⁴ Amitől az alkotás a bűnfilm kategóriába kerül az, hogy „feloldatlan nemzeti traumákat, rutinszerű politikai korrupciót, és a mindezt passzívan, beletörődve figyelő állampolgárokat is érinti.”¹⁵ Nincs ugyan kellően kiemelve, de azért több egy egyszerű narrációnál az értelmiség többszörös árulásának és a hatalom erőszakos megtartásának bemutatása. Ugyanakkor a film elgondolkodtatja az egyszerű nézőt, hogy miként lehet eredményes egy olyan szervezet, ahol beteg – még meg nem gyógyult – rendőrök kezébe hatalmat és fegyvert adnak. És ez az alkalmassági vizsgákra is ráirányítja a figyelmet.

A 2016-os, Kostyál Márk rendezte Kojot egy városi bankár, Bicsérdi Misi története, aki Tűzkőn, egy alföldi kis faluban nagyapjától örököl egy rozoga házat. A tanácsok ellenére nem tesz rögtön pénzzé, ahogy sokan tanácsolják, hanem úgy dönt, hogy ott hagyja mozgalmas pesti életét, és felújítja a házat, hogy életcél adjon saját magának és barátnőjének. Viszont kevés a pénze, így egy rokkant kőművest, Lajost és annak hallgatag, börtönviselt, erdélyi sógorát veszi fel, hogy befejezzék a ház munkálatait. Ezt a természetközeli idillt teszi tönkre a helyi mindenható Sztójka megjelenése, akit a telek megszerzésében az motiválja, hogy egy svéd multinak akarja eladni az egész völgyet, a bizniszben pedig segíti fia is. Sztójka az egész települést irányítja, övé a rendőrség, az önkormányzat, a polgárőrség, mindenki a zsebében van, a polgármester is csak egy báb, akit kénye-kedve szerint mozgathat. Misi azonban nem akar megválni a földtől, így amikor az oligarcha keményebb eszközök felé nyúl és például verőembereket küld a férfira, felveszi a harcot, sőt, egyszemélyes háborúba kezd. „A filmben igen élethűen ábrázolt nyers erőszak csak a felszín, sokkal többről van itt szó. Nem lehet egyszerűen úgy tekinteni rá, mint a vidéki létforma nélkülözhetetlen kellékére, de tény, hogy a szegénység, a kilátástalanság egyfajta katalizátorként hat arra a tehetetlen dühre, ami időről-időre a felszínre tör, és esztelen vérontásban mutatkozik meg.”¹⁶ A rendező szerint nincs értelme a harcnak, mert a kisémbert nem győzhette a hatalommal szemben. „Nem csak ma, hanem a mindenkori Magyarországon baj volt az emberek jog- és anyagi biztonságával.”¹⁷

A 2008-ban bemutatott, Detre Gábor által rendezett Tabló című filmben megölnek egy műkereskedőt, aki prostituáltak futtatásával, leánykereskedelemmel is foglalkozott. Az ügy felderítését Zafirra, a magyar szülők által nevelt cigány nyomozóra bízzák. Akad a rendőrök között zsidó cigányozó-biboldózó-románcgiciző alkoholiista mélymagyar, valamint korrupt és egy félig-magyar román is akad. „A karhatalmi testület etnikai sokszínűségének felmutatásán túl élénk tárul a film második, címadó rétege: társadalmi-szociológiai látélet, amely a közepesen lepukkant körfolyosós bérház lecsúszottságukban vegetáló egzisztenciáit mutatja be széles ecsetvonású vázlatban...”¹⁸ A falakra pingált horogkeresztek és vörös

¹⁴ Kónya Sándor: A rendszerből törölve. Vö. <https://www.puliwood.hu/kritikak/x-a-rendszerbol-torolve-kritika-255145.html> (Letöltés ideje: 2023.04.06.)

¹⁵ Soós Tamás: i.m.

¹⁶ Hubi: Kojot. Vö. <https://hetediksor.hu/2017/02/17/kojot-kritika/> (Letöltés ideje: 2023.04.06.)

¹⁷ Szász Nóri: „Nem lehetsz az életben egy menekülő állat?” Interjú Kostyál Márkkal Vö. <https://phenom.hu/amikor-kijon-a-nezo-a-mozibol-pezsegen-a-vere-a-tenni-akarastol-interju-kostyal-markkal-a-kojot-rendezojevel/> (Letöltés ideje: 2023.04.06.)

¹⁸ Detre Gábor: Tabló <https://revizoronline.com/hu/cikk/151/detre-gabor-tablo> (Letöltés ideje: 2023.04.06.)

csillagok közt – magyar filmben ritkasággént, tehát rendezői bátorsággént – „*rutinszerűen, reflexből, lazításként megállíthatatlanul folyik a cigányozás, biboldózás, brazilozás, dakotázás, buzizás.*”¹⁹ A filmben megjelenik a rendőri rasszista előítélet („összes cigánynak, romának nyalják a valagát, én meg még mindig hadnagy vagyok...!”) és a fehérgalléros rendőrbűnözés (kábitószér).

A Pacskovszky József rendezte tökéletes gyilkosban (2017) egy magányos igazságosztó veszi magára a rendőrség és a bíróság feladatát, és sorra végez azokkal a bűnözőkkel, akik megúszták a felelősségre vonást. A főhős Kamenár, a kemény zsaru hamar rájön, hogy a nyomot sohasem hagyó „tökéletes gyilkost” alighanem a rendőrség kötelékében kell keresni. A nyomozást azonban rendre eltereli valami megfelelési kényszer, amit nem először tapasztalhatunk a kortárs magyar krimikben: A rendőrök hétköznapi emberként élik az életüket. Az egyiknek három gyereke van és útban a negyedikkel is megcsalja a feleségét, a másik roma, aki kap is ezért bőven megjegyzéseket. Adott egy érzékelhetően meleg főrendőr, meg a főhős, aki elvesztette a lányát. Utóbbi ezt a veszteséget és a kiégettséget próbálja valahogy nap, mint nap kezelni alkohollal, droggal. Az exrendőr barát jön rá, hogy valaki mesterségesen tünteti el a nagyon rossz fiúkat az útból. Azokat, akik törvényen felül, megfoghatatlanul uralják a prostitúciót, a drogpiacot, az alvilágot. A tökéletes gyilkos megfelelően intelligens, hozzáfér a rendőrségi adatbázisokhoz, remekül képes a gyanút másokra terelni, akiket aztán el is kap a rendőrség. Mint a legjobb skandináv bűnfilmekben a nyomozók magánélete összefonódik a bűnügy megoldásával – a bűn kihat a lelkiállapotra, a lelkiállapot a nyomozásra, és ettől a drámai pingpongtól válnak a filmek fojtogatóan izgalmassá. Kamenáron kívül a rendőrök valójában örülnek, hogy elvégzik helyettük a piszkos munkát, és eltünteti valaki az utcáról a dílereket, a sefteseket – ez valószínű minden jogállamban így van, ahol a szabályok megkötik a rendőrök kezét, miközben a társadalom leszámolást és vért akar látni. Egyetemes megjelenítés a filmben, hogy a korrupció és önbíráskodás problémáit nem sajátosan magyar jelenségként ábrázolja.

Társadalmi mondanivalójuk tekintetében, a biztonsághoz kapcsolható megközelítések lehet vitatkozni – sőt kell is – a filmek vonatkozásában. De rendőrszakmai tekintetben vannak melléfogások bennük. Az író/rendező/dramaturg stb. nem ismerik hétköznapi valóságukban a rendőrség működését és úgy tűnik, hogy tanácsadók sem mindig. A rendőrkapitányságok nem olyanok – mind fizikai kinézetükben, mind szerkezetükben –, ahogy ábrázolják őket, a rendőrök a valóságban elképzelhetetlen módon dolgoznak, cselekednek, a társadalmi közeg sok esetben elnagyolt, túl „fantáziadús”.

Az itt nem tárgyalt A martfői rém (2016, rendezte Sopsits Árpád) elsősorban terjedelmi okok miatt nem került be az ismertetett filmek közé. Mondanivalója aktualitását nem veszítette el: régen rossz, ha a politika szakmai kérdésekben ad útmutatást, hoz döntést (elég csak a 2006-2007. évi eseményekre gondolni)..

Szóval ezek a – megtekintésre mindenképp ajánlott – filmek tanulságosak, gondolkodásra, állásfoglalásra inspirálják a nézőt/olvasót, akinek attól függetlenül, hogy mi a véleménye a biztonságról, rá kell jönnie, hogy a rendőrség igyekszik lehetőségei szerint mindent megtenni ennek biztosítása érdekében.

¹⁹ Muhi Klára: Roma zsaru, magyar bűn https://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=9512 (Letöltés ideje: 2023.04.06.)